

Danguolė Satkauskaitė

Filmų dubliavimo specifika animacinių filmų „Aukštyn“ ir „Kalėdinis Madagaskaras“ pavyzdžiu

Lietuvoje iš visų filmų vertimo būdų televizijoje labiausiai paplitęs sinchroninis įgarsinimas (taip vadinamas voice over), kino teatruose – titravimas, o dubliuotų filmų dar itin mažai. Todėl ir dubliavimo tyrimams skiriama nepakankamai dėmesio, nors šis vertimo būdas – ne tik brangiausias, bet ir sudėtingiausias. Didžiausias iššūkis vertėjams ir dubliuojantiems aktoriams yra išlaikyti trijų lygmenų – fonetinę, draminę ir semantinę – sinchroniją. Taigi straipsnio tikslas – išanalizuoti, kaip derinama fonetinė, draminė ir semantinė sinchronija, remiantis lietuviškai dubliuotais animaciniais filmais „Aukštyn“ („Up“) ir „Kalėdinis Madagaskaras“ („Merry Madagascar“). Fonetiniame lygmenyje aktualiausi tie filmo kadrai, kuriuose aiškiai matyti personažų veidas ir lūpos, nes svarbu išanalizuoti, ar atitinka originalo ir dubliuoto filmo pasakymų skiemenų skaičius bei artikuliacija, daugiausia dėmesio skiriant sprogstamiesiems priebalsiams bei atviriesiems balsiams. Siekiant fonetinės sinchronijos gali nukentėti semantinė vertimo kokybė, pavyzdžiui, dėl netinkamos leksikos ar neįprastos žodžių tvarkos. Draminiame lygmenyje tikrinama, ar kalbinė informacija sutampa su neverbaline, kaip atskleidžiami veikėjų charakteriai, ar dialogai skamba natūraliai, kaip perteikiamas dialektas ar specifinis kurio nors personažo akcentas. Nors kai kurių mokslininkų nuomone semantinė sinchronija svarbesnė už fonetinę ir draminę, visgi nagrinėtuose filmuose situacija priešinga. Siekiant kuo didesnės personažų lūpų judesių sinchronijos su kalbamu tekstu tenka taikyti įvairius modifikacijos būdus semantiniame lygmenyje: parafravimą, trumpinimą arba plėtimą. Itin didelę reikšmę filmų vertimui turi šnekamosios kalbos vartojimas. Kadangi analizuojami filmai „Aukštyn“ ir „Kalėdinis Madagaskaras“ yra skirti vaikams, o kiekvienas vertimas pirmiausia turi atsižvelgti į tikslinę grupę, minėtuose lietuviškai dubliuotuose filmuose be galo daug semantinių modifikacijų, kurių tikslas – ne tik kuo didesnė sinchronija visuose trijuose lygmenyse, bet ir filmo patrauklumas.